

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה ומוסר / נכתב ונערך ב"ה ע"י הרב ראובן גולן

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללים לאברכים מצויינים, רח"י ח"ש 12

כתובת המערכת:

רחובות- ההגנה 56/5

טל' - 055-2537170

דוא"ל להערות וקבלת

העלון מדי שבוע:

rg5740@gmail.com

גליון 712 אייר תשפ"א שנה טו'

העלון השבוע מוקדש לע"נ אבינו מורנו שלמה בן טאוס סלמי ז"ל ע"י משפ' סלמי הי"ו

פרשת בהר - בחוקותי

החסד מתחיל במשפחה

"ואיש כי לא יהיה לו גואל" (כה, כו)

במסכת קידושין (כא, א) דרש ר' יהושע על פסוק זה: "וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים? אלא זה שיש לו ואינו רוצה ליקח", כלומר שיש לו קרוב שמסרב לגאול את השדה למרות שהינו בעל ממון ויש באפשרותו לגאול אותה.

והקשה **הגאון ר' משה פיינשטיין** בספר **דרש משה**, שאם כן מדוע נאמר "ואיש כי לא יהיה לו גואל", והרי יש לו גואל אלא שממאן לגאול, והיה צריך לומר "ואם לא יגאל הקרוב". ותיירץ, "ונראה שהוא להורות שקרוב שאינו מתעניין במצבו של קרובו להטיב לו נחשב כאילו אינו קרובו, וכאילו התנתקו השייכות והקשר בינו לבין קרובו, ועונשו גדול ביותר. ולכן אמרה התורה שידע האדם שאם אינו גואל את שדה קרובו, הרי זה כאילו אין לו גואל ומתנתק הקשר ביניהם ואין לו שייכות אליו, וזה יעורר אותו להתחשב במצבו של קרובו ולדאוג לו ולגאול שדהו".

ב. ובמסכת יבמות (סב, ב) אמרו ש"המקרב את קרוביו, עליו הכתוב אומר, אז תקרא וה' יענה, תשוע ויאמר הנני". ופירש"י שפסוק זה מדבר על מי שדואג לקרוביו, שכן לפני כן נאמר "מבשרך לא תתעלם", ומי שאינו מתעלם ממצבו של קרובו ודורש בשלומו ופועל לטובתו זוכה להבטחה גדולה, "אז תקרא וה' יענה, תשוע ויאמר הנני", שכל תפילותיו ובקשותיו יתקבלו מיד! ופירש **רבינו יוסף חיים זיע"א** בבן **היודע** שהיא "מדה כנגד מדה, הוא עושה לקרובים התקרבות יותר, אז תהיה ענייתו קרובה לתפילתו, שלא יאמר ה' הניחו לו עד שיתמקמק".

ג. ברם, לכאורה הרי זו דרך העולם שאדם מקרב ודואג לקרוביו יותר ממה שדואג לזרים, ומדוע יש על כך שכר כה גדול? אלא שטבע האדם הוא שמקרוביו יש לו דרישות גדולות יותר מאשר מאדם זר, והינו סבור שכיון שהטיב וגמל עמהם חסד לכן מגיע לו מהם הכל, ויש לו ציפיות ובקשות מהם, וסבור שעליהם לקבל את דעתו ולכבדו. וכן שנינו **בפרקי אבות** (ב, י) "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך. ואל תהי נוח לכעוס", ולכאורה אין קשר בין שני הדברים ומדוע הסמיכם התנא זה לזה. ופירש **החסידי יעב"ץ**, "לפי שקלות הכעס ומהירותו, כפי הטובות אשר קיבל מי שעליו הכעס מהכועס. ולכן תגדל לעולם קטטת הקרובים". כלומר שככל שאדם קיבל ממך יותר כך הנך מצפה ממנו ליותר וממהר לכעוס עליו ולהעביר עליו ביקורת הרבה יותר מאשר על אחר שלא קיבל ממך מאומה. ולכן "תגדל לעולם קטטת הקרובים", כי מטבע הדברים קרובים מעניקים זה לזה יותר מלאחרים, ולכן גם שכיחה יותר המריבה ביניהם.

ופעמים רבות שהטענות על יחס בלתי הוגן מצד הקרובים אינם מוצדקות, ומתוך ש"אדם קרוב אצל עצמו" הינו מלא

טענות כרימון על קרובו. אך גם אם נניח שיש צדק בדבריו, עדיין חלה עליו החובה להעביר על מידותיו ולקרב את קרוביו. וכפי שכתב **הרמב"ם במורה נבוכים** (ח"ג פמ"ב) "חז"ל משבחים מאד מידת האדם שיהיה מקרב את קרוביו, וכבר הודיעתנו התורה בזאת המידה הפלגה גדולה מאד, והוא שהאדם צריך לישא פנים לקרוביו ולקרב מאד כל מי שיש לו עמו אחוה. ואפילו חטא לו וחמסו, ואפילו היה הקרוב ההוא בתכלית ההפסד אי אפשר לו מבלתי שישא פנים לקרובו".

וזהו עומק דברי חז"ל ש"המקרב את קרוביו, עליו הכתוב אומר, אז תקרא וה' יענה, תשוע ויאמר הנני", שמדובר במי שסבור שיחסם של קרוביו כלפיו אינו תואם את מידת ההטבה שהטיב עמהם ודאג עבורם, ועל אף שטענתו אכן נכונה ומוצדקת, הוא מתנשא מעל רגשי לבו ומוחל על כבודו ואינו מרחיק את קרוביו, אלא אדרבה מקרבם ומתמסר אליהם, ומדה כנגד מדה, הקב"ה אינו מרחיק אותו חרף חטאיו ועוונותיו ושומע את תפילתו ומקבלה מיד.

ד. עוד נראה ליישב מדוע הפליגו חז"ל במעלת המקרב את קרוביו. כי פעמים רבות אדם עושה חסד עם זרים ולא עם בני ביתו או קרוביו. וכעין שכתב **הגאון ר' שלמה וולבה זצ"ל** בשם **ר' חיים ויטאל זיע"א** (חוברת הדרכה לחתנים עמ' 10) אודות הנהגת הבעל עם רעייתו, "אדם העוסק בגמילות חסד עם המון אנשים, מלוה ונותן, מבקר חולים מנחם אבלים, משמח חתן וכדו', בודאי ישחק ליום אחרון בבוא עת פקודתו כי זכויות רבות לו במעשי חסד. אבל ידע נאמנה כי בשמים בודקים איך התנהג עם אשתו, אם גם עמה גמל חסד כל ימיו, אשריו וטוב לו, אך אם אותה הקניט והזניח, כעס והקפיד ללא רחמים, ללא חסד ונשיאה בעול, זה מכריע את דינו, ולא יזכרו לו מאומה מכל חסדיו שעשה עם אחרים".

והן הן הדברים לגבי קרוביו, וכפי שנתבאר בשם ר' משה פיינשטיין, שחובה על האדם לדאוג לקרוביו ולהטיב להם, ואין זו חסידות או מצוה בעלמא, אלא היא ההנהגה הראויה שבה יתייחס לקרוביו, עד שהכתוב מכנה בחריפות את מי שאינו עושה כן בלשון "אין לו גואל", והורה לנו בזה כי מי שאינו מתעניין במצבו של קרובו נחשב כאילו אינו קרובו.

ברם כפי שכתב המהר"י יתכן שהאדם נקרא בפי כולם "איש חסד", והוא אכן כזה, אך החסד שלו הוא רק עם אנשים זרים, ולא בתוך ביתו או משפחתו, כי כן טבע האדם לקרב ההתנדבות ולרחק המחויבות, ובבית או בחיק משפחתו הוא מחויב לעשות חסד ולדאוג לאשתו ולקרוביו, ולכן היצר הרע מדמה את הדבר בעיניו כנטל וכמעמסה, אך כלפי אנשים זרים שאינו מחויב להם וכל מעשיו כלפיהם הם בגדר התנדבות, הינו רץ ועוזר ומסייע להם. ובפרט שאנשים זרים מהללים ומשבחים אותו על מעשיו, כי הרי אינו חייב בכך אלא טובה עושה עימם, אך עם בני ביתו וקרוביו אין זו טובה אלא מילוי חוב, ומשכך אינו מקבל מהם את התהילה והכבוד שמקבל בחוץ. ומן השמים בוחנים היכן נמצא החסד האמיתי של

מורים בת סאלם לוי ע"ה
רבקה בת שלום גוי ע"ה
דוד בן אסתר מזורחי ז"ל
ג'מלה בת ג'אזל יוסף ע"ה

יוסף בן חנה בן שמוחן ז"ל
יוסף בן חנה בן חמו ז"ל
שלום בן יששכר שרעבי ז"ל
חמדה לאה בת תפארת ע"ה

אברהם בן רחמה לימזאי הי"ד
חיים בן סלימאן אברהם ז"ל
סלמון בן יונה משמור ז"ל
אברהם בן מסעודה טובול ז"ל

ר' בנימין בן סלחה ז"ל • סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל • נאוה בת האגיה ע"ה
אהרן בן יחיאל ז"ל • רחל בת סאלחה ע"ה
יחיאל בן טלאת ז"ל • חסיבה בת מננו אזולאי ע"ה

לעבוד את ה' ולעסוק בתורה כמו כשהיה כחו במתניו, ולכן בזקנתו יוצא הוא בגרעון ומך מערכו.

ובמדרש שמואל פירש את **המשנה באבות** (פ"ג מ"י) "שינה של שחרית ויין של צהרים ושיחת הילדים ושיבת בתי כנסיות של עמי הארץ מוציאין את האדם מן העולם", "שינה של שחרית היא כנגד ימי הנעורים שאז היא תקופת השחרות, והאדם ישן בה ממצוות ומעשים טובים. ויין של צהרים הוא כנגד התקופה האמצעית של חיי האדם שהיא בבחינת צהרים, שאז האדם מתענג בתענוגי התבל ושותה יין לרוויה. ואם לא למד עד אז הרי שבזקנתו מתקיים בו "שיחת הילדים ושיבת בתי כנסיות של עמי הארץ" שיושב עם זקני עמי הארץ וכל היום יושב ומספר בשיחות ילדים. וכל אלו מוציאין את האדם בעל כרחו ריקס מן העולם, ומאומה אין בידו להוליך עמו לאחר פטירתו.

והוסיף, שזהו שאמרו "סבא בביתא פחא בביתא", כי לכאורה וכי כל סבא הוא 'פחא', והרי יש זקנים שעוסקים בתורה? אלא ש"סבא בביתא" הוא פחא, דהיינו שהוא יושב בבית במקום ללכת לבית המדרש ולעסוק בתורה, אך סבתא טוב שתהיה בבית. אמנם זקן שהולך לבית המדרש ומנצל את זמנו בודאי שהוא בר מעלה.

האדם, והאם הוא דואג לאלו שהוא באמת מחויב להם, למרות שמעשיו עמהם אינם באור הזרקורים.

ולכן אמרו חז"ל שגדולה מעלת "המקרב את קרוביו", שכן זהו "איש חסד" אמיתי שאינו מחפש תהילה וכבוד, אלא מצות חסד לשם שמים. ובודאי שאין זה מגרע ומוריד ממעלת העושה חסד עם אנשים זרים, אך זאת עלינו לזכור תמיד שהחסד מתחיל בבית...

"סבא, אל תשב בבית"

"ואם מבן ששים שנה ומעלה, אם זכר והיה ערכך חמשה עשר שקל, ולנקבה עשרה שקלים" (כו, ז)

פירש"י "כשמגיע לימי הזקנה האשה קרובה להחשב כאיש, לפיכך האיש פוחת בהזדקנו יותר משליש בערכו והאשה אינה פוחתת אלא שליש בערכה". **ופירש רבינו החיד"א** בספר **פני דוד** שטעם הדבר שהאשה חשובה יותר מאשה לעת זקנה, הוא משום שהאשה בזקנותה חדל ממנה אורח כנשים ופסקה זוהמתה והיא מיטהרת ומתקדשת ונעשית רוחנית יותר, אך אצל האיש ונהפוך הוא, שבזקנותו כשל כחו ואין ביכולתו

"כולל בוקר לבעלי בתים"

מדי יום נמסרים שיעורי תורה מגוונים ממיטב מגידי השיעורים בגמרא והלכה ומוסר, בכולל בעלי בתים "תפארת אבות" שע"י מוסדות "דרכי תורה".
לפרטים ניתן לפנות בטל' 055-2537170

"אבות ובנים"

"אבות ובנים" המרכזי ברחובות עם עשרות ילדים מדי שבת ב- 16:30. לילדים המשתתפים יחולקו ממתקים ופרסים וכרטיסים. כמו כן מתקיים חידון "טמונה בפרשה".
חידת השבוע: איזה חפץ מוזכר בפרשתנו בשלושה פסוקים רצופים?

"ותן מטר לברכה"

בניית בנין מוסדות "דרכי תורה" בעיצומה, וזה הזמן לרכוש חלק לנצח בבנין בית ה' שבו מתקיימת פעילות תורנית ענפה מסביב לשעון בכל ימות השנה. מטר אחד שינפיק לך רבבות זכויות בכל רגע ויעמוד לך ולבני ביתך לזכות ולהצלחה, וגם יהיה קודש לעילוי נשמת יקיריך.

מטר - 6480 ₪ אממה על אממה - 3600 ₪ לבינה 1800 ₪

ניתן לפרוס לתשלומים נוחים

פנה עוד היום להנהלת המוסדות בטל' 054-2637798

ישיבת המתמידים

בקרוב! פתיחת ישיבת המתמידים "נער ישראל" לכיתות ה'ז'.
3 ימים בשבוע בין השעות 18:00-19:15.
ההרשמה בעיצומה. עלות: 50 ₪ לחודש.
לפרטים ורישום ניתן לפנות בטל' 055-2537170

"עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

פרנסי השנה:

ר' אברהם בן לונה טובול הי"ו לע"נ רחמים בן זוהרה ז"ל.
ור' שאול בן רחמה חתון הררי הי"ו לע"נ עזרא בן פלורנס ז"ל,
שאול בן בוליסה ז"ל, פלורנס בת שרה ע"ה, אברהם שלום בן רחמה כתון ז"ל, בת שבע בת רחל ע"ה.

פרנסי השבוע:

ר' חגי יעקב בן שרה נחום הי"ו
ור' מישל בן אעזם ישעיהו הי"ו
לזכות ורפו"ש לאמו מרת אעזם בת שרה תח'

זכו לרוב נחת והצלחה מיוצאי הצליחה, ובכריאות איתנה ופרנסה טובה, ויבורכו הם ובני ביתם בכל הברכות הכתובות בתורה.

העמוד היומי בגמרא!

מדי בוקר בשעה 9:40 מתקיים ע"י ארגון "אורייתא" העולמי שיעור בעמוד היומי בגמרא
מסכת שבת
עם הרב ראובן גולן.

לפרטים ניתן לפנות בטל' 055-2537170

"דף היומי"

מדי ערב בשעה 18:00 מתקיים בבית הכנסת שיעור בדף היומי מפי הרב **גלעד ג'רפי**.
תפילת מנחה בסיום השיעור.

זמני התפילות ב"דרכי תורה"

שבת מברכינ

פרשת בהר - בחוקות

מנין פלג המנחה - 17:50
מנחה ערב שבת (קרבנות) - 19:05
הדלקת נרות - 19:06
שחרית מנין נץ (קרבנות) - 4:55
שחרית מנין מרכזי (קרבנות) - 8:15
מנחה מנין א' (קרבנות) - 13:30
שיעור גמרא מס' ברכות - 14:15
שיעור הלכה - 15:30
שיעור מוסר ופרשת השבוע - 16:00
תהלים לבנות - 14:00
תהלים לבנים - 16:00
אבות ובנים - 16:30
מנחה מנין ב' (קרבנות) - 17:30
דרשת "רעוא דרעוין" - 19:45
צאת השבת - 19:58
ערבית מוצ"ש - 20:05

ימות החול

שחרית (קרבנות) - א. מנין נץ. ב. 8:15
מנחה (קרבנות) - א. 14:30. ב. 17:30
ג. 19:10.
ערבית - 19:45.

לעילוי נשמת

שאול בן בוליסה הררי ז"ל
תנעב"ה

לעילוי נשמת

נתן יעקב בן ליוזה מימון ז"ל
תנעב"ה

ימימה בת חיים כבתי ע"ה

חום בן מלכה בני ז"ל
עודד בן ידידה לוי ז"ל